

**PLAN AKTIVNOSTI PRE I U TOKU
PANDEMIJE GRIPA**

**Vlada Republike Srbije
Oktobar 2005.**

Značaj donošenja plana

Pandemija gripa predstavlja svetsku epidemiju koja nastaje stvaranjem novog podtipa A virusa gripa, koji nikada nije cirkulisao u ljudskoj populaciji i protiv koga ne postoji imunitet. Usled toga dolazi do velikog broja istovremenih epidemija širom sveta, sa više miliona obolelih i umrlih lica. Počev od 16. veka, u proseku nastaju po tri pandemije na svakih 100 godina, u intervalima od 10 do 50 godina.

U 20. veku desile su se tri pandemije gripa: 1918. godine, izazvana A(H1N1) tzv. Španska groznica; 1957. godine tip A(H2N2) tzv. Azijski grip i 1968. godine pandemija je izazvana A(H3N2) tzv. Honkonški grip. Pored desetina miliona obolelih i više miliona umrlih, svaka pandemija je izazivala i socijalno-ekonomsko urušavanje društva, od čega je oporavak trajao više godina. Analizom ovih pandemija, svetski eksperti, pod pokroviteljstvom Svetske zdravstvene organizacije, zaključili su da su posledice bile katastrofalne usled nepripremljenosti vlada država za brzo reagovanje na veliki broj obolelih i umrlih lica u kratkom periodu. To je dalo ideju da se donese jedinstven svetski plan o preduzimanju mera u slučaju pretnje od izbijanja nove pandemije gripa. Prve preporuke su donete 1999. godine.

Smatra se da je svet sada najbliži početku nove pandemije gripa, koja će najverovatnije biti izazvana sojem virusa gripa sličnog podtipu H5N1 (virusu ptičjeg gripa). Svetska zdravstvena organizacija i Evropski komesarijat EU, preporučili su vladama svih država da donesu nacionalne planove za borbu protiv pandemije gripa, harmonizovane datim preporukama.

Preduzimanje predloženih mera sistematizovano je u četiri perioda i šest faza:

Period pre pandemije (faze I i II, novi podtip animalnog virusa gripa nije prisutan kod ljudi, ali cirkulišući animalni podtip poseduje potencijal da izazove infekciju kod ljudi).

Period pripravnosti za pandemiju (faza III, utvrđena je infekcija kod ljudi novim podtipom virusa, bez prenosa sa čoveka na čoveka, ili je prisutan vrlo redak prenos u bliskim kontaktima; faza IV, male grupe obolelih lica sa ograničenim prenosom virusa sa čoveka na čoveka, usled nedovoljne adaptiranosti virusa na ljudski organizam; faza V, veće grupe obolelih lica sa prenosom virusa sa čoveka na čoveka, virus postaje sve prijemčiviji na čoveka, ali je širenje još uvek ograničeno, jer nije postignuto potpuno prilagođavanje virusa da se brzo širi sa čoveka na čoveka, postoji realan rizik za nastanak pandemije).

Period pandemije (faza VI, intenzivno širenje novog podtipa virusa gripa u opštoj populaciji).

Period završene pandemije (povratak na period pre pandemije).

Preporučeni ciljevi i aktivnosti u svim fazama Plana su grupisani u pet kategorija:

1) planiranje i koordinacija;

- 2) praćenje situacije i procena;
- 3) prevencija i suzbijanje;
- 4) aktivnosti u zdravstvenom sistemu;
- 5) komunikacije.

Cilj utvrđivanja aktivnosti na teritoriji Republike Srbije (u daljem tekstu: Republika) pre i u toku pandemije je osposobljavanje da na vreme prepozna i suzbije pandemiju gripa, čime će se smanjiti broj obolelih i umrlih lica, kao i negativan socijalno – ekonomski uticaj na celu društvenu zajednicu.

Obim sprovođenja svih aktivnosti zavisice od obezbeđenih resursa. Propisane mere bazirane su na najnovijim saznanjima o sezonskim epidemijama gripa i ranijim pandemijama gripa. Preporuke će se menjati i prilagođavati novim saznanjima i iskustvima, tako da je pravovremena revizija planova za pandemiju gripa neophodna, u cilju globalnog ujednačavanja planiranih akcija.

CILJEVI I AKTIVNOSTI U PERIODU PRE PANDEMIJE

Faza I

Opšti cilj Plana je jačanje spremnosti na teritoriji za pandemiju gripa na svim nivoima.

1 - Planiranje i koordinacija

Specifični ciljevi su:

- 1.1. razvijanje i ažuriranje plana za eventualnu pandemiju gripa, usklađenog sa međunarodnim planovima;
- 1.2. unapređenje kapaciteta i sposobnosti za reagovanje na prve izveštaje o novom soju virusa gripa;
- 1.3. razvijanje efikasnih mehanizama za mobilizaciju i brzo premeštanje resursa u oblasti gde su potrebni;
- 1.4. razvijanje efikasnih mehanizama za brzo donošenje odluka i preduzimanje aktivnosti povodom slučajeva povezanih sa gripom na svim nivoima Republike i međunarodnom nivou.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Radna grupa Ministarstva zdravlja prema preporukama Svetske zdravstvene organizacije i na osnovu epidemiološke situacije u Republici inicira usklađivanje Plana u saradnji sa Ministarstvom zdravlja i drugim nadležnim ministarstvima.

Sprovođenje plana i pripremnih aktivnosti biće osigurano određivanjem odgovornih lica i njihovih zamenika na nivou Republike od strane Ministarstva zdravlja, a na predlog Instituta za zaštitu zdravlja Srbije i Republičke komisije za zaštitu stanovništva od zaraznih bolesti, kao i drugih nadležnih ministarstava.

Na osnovu Plana, instituti i zavodi za zaštitu zdravlja u Srbiji pripremaju operativne planove, po istoj metodologiji, za teritorije svoje nadležnosti i stručno-metodološki pomažu zdravstvenim ustanovama i drugim nezdravstvenim relevantnim ustanovama za donošenje pojedinačnih akcionih planova. (Prilog 1)

Obezbeđivanje neophodnih resursa za prevenciju, dijagnostiku i lečenje (stručni kadar, vakcine, oprema i sredstva za laboratorijsku dijagnostiku, sredstva za ličnu zaštitu, dezinfekciona sredstva, neophodni lekovi, specifična oprema i uređaji za lečenje teško obolelih pacijenata i njihovo brzo aktiviranje u slučaju potrebe) biće dvosmerno: od republičkog nivoa, preko instituta i zavoda za zaštitu zdravlja do lokalne zajednice. Usaglašavanje potreba vršiće se na osnovu povratnih informacija.

Obezbeđivanje procedure za brzo slanje uzoraka za laboratorijsku potvrdu gripa regulisaće se posebnim vodičem dobre prakse.

2 - Praćenje situacije i procena

Specifični ciljevi su:

2.1. Praćenje najnovijih informacija o sezonskom kretanju gripa kod nas i u svetu.

2.2. Praćenje informacija o infekcijama novim podtipom virusa gripa, kod životinja i ljudi u svetu.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ažuriranje Web stranice na sajtu Instituta za zaštitu zdravlja Srbije i stalno ažuriranje podataka, koje instituti za zaštitu zdravlja i zavodi za zaštitu zdravlja prosleđuju zdravstvenim ustanovama i sredstvima informisanja.

Prilagođavanje postojećeg sistema nadzora za otkrivanje, opis karakteristika i procenu grupa bolesti sličnih gripu i smrti usled respiratornih oboljenja, ALERT (sistem ranog otkrivanja epidemija), sa nedeljnim izveštavanjem i povratnom informacijom svim učesnicima, Ministarstvu zdravlja i sredstvima informisanja.

Hitno prijavljivanje neuobičajenih stanja otkrivenih u ALERT nadzoru Instituta za zaštitu zdravlja Srbije, Ministarstvu zdravlja i Regionalnoj Kancelariji Svetske zdravstvene organizacije, za Srbiju i Crnu Goru u Beogradu.

Izolati influenza virusa i informacija o cirkulišućem soju kod ljudi dostavljace se referentnoj laboratoriji Svetske zdravstvene organizacije u Londonu, a izolati životinjskog porekla u referentnu laboratoriju, Međunarodne organizacije za epizootije u Vejbridžu, Velika Britanija.

Praćenje sezonskog kretanja gripa zbirnim prijavama, može poslužiti za procenu dodatnih potreba tokom pandemije, kao i praćenje morbiditeta i mortaliteta, zahvaćenost regiona i okruga, rizičnih grupa po starosti.

Prepoznavanje epidemije moguće je i preko posrednih pokazatelja (odsustvovanja sa posla radno aktivnog stanovništva, odsustvovanje u predškolskim i

školskim ustanovama, zauzetost posteljnog fonda, hospitalizacija u povećanom broju, povećan broj pregleda u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, povećana potrošnja lekova, povećan broj sahrana).

3 - Prevencija i suzbijanje

Specifični ciljevi su:

3.1. Usvojiti saglasnost za strategiju suzbijanja bolesti, u skladu sa zakonskom regulativom, Međunarodnim zdravstvenim pravilnikom i preporukama Svetske zdravstvene organizacije.

3.2. Obezbediti odgovarajuću količinu vakcina u slučaju pojave pandemije.

3.3. Razviti strategiju za obezbeđivanje rezervi antivirusnih i drugih lekova, kao i kriterijuma za distribuciju.

3.4. Razviti strategiju i kriterijume za istovremeno korišćenje sezonske i monovalentne vakcine u toku pandemije.

3.5. Obezbediti razvoj domaće proizvodnje monovalentne vakcine za pandemiju.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Institut za zaštitu zdravlja Srbije sačinice vodič u skladu sa preporukama Svetske zdravstvene organizacije, koji se odnosi na ponašanje putnika u međunarodnom saobraćaju, zdravstveni nadzor po povratku iz endemskih područja.

Suspektan slučaj otkriven tokom zdravstvenog nadzora izoluje se na odeljenju za zarazne bolesti, prema strategiji usvojenoj i testiranoj tokom pandemije SARS-a.

Program imunizacije će se prilagoditi dostizanju ciljnih grupa prema preporukama Svetske zdravstvene organizacije. (Prilog 2)

Definisaće se prioritete za monovalentnu vakcinu uz poštovanje logističkih potreba (skladištenje, distribucija, hladan lanac, vakcinalni centri, osoblje i punktove za davanje vakcine).

Osigurati dostupnost vakcina i svih neophodnih lekova za lečenje obolelih.

4 - Aktivnost zdravstvenog sistema

Specifični ciljevi su:

4.1. Obezbediti adekvatne uslove za respiratornu izolaciju i lečenje suspektnih slučajeva oboljenja na početku epidemije.

4.2. Sačiniti uputstvo za prihvatanje, izolaciju, lečenje i negu suspektnih slučajeva na početku širenja novog pandemičnog soja virusa gripa (kao i velikog broja obolelih u toku epidemije, u kratkom vremenskom roku, u zdravstvenim ustanovama u planu mreže i privatnim zdravstvenim ustanovama, kao i drugim određenim objektima: hoteli, domovi učenika, dečiji vrtići, škole, kasarne, itd).

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Odrediti odgovorna lica za rukovođenje i kontrolu zdravstvenog sistema u slučaju pandemije.

Identifikovati prioritete zdravstvenog sistema za svaku fazu Plana. (Prilog 3)

Osigurati primenu rutinske laboratorijske zaštite, bezbedno uzimanje uzoraka, kontrolu bolničkih infekcija distribucijom već postojećih i izradom posebnih vodiča dobre prakse.

Proceniti količinu neophodnih lekova i drugog materijala i osigurati snabdevanje. (Prilog 4)

Obezbediti dovoljne količine lične zaštitne opreme. (Prilog 5)

Obezbediti dovoljne količine laboratorijskih dijagnostičkih reagenasa i testova kao i odgovarajući nivo zaštite. (Prilog 6)

Povećati svesnost i odgovornost kroz dopunsku obuku zdravstvenih i nezdravstvenih radnika za pandemiju gripa.

5 - Komunikacije

Specifični ciljevi su:

5.1. Osigurati redovnu komunikaciju između Ministarstva zdravlja, nadležnih ministarstava, prema organizacijama kao i drugim institucijama koje bi mogle biti uključene u aktivnosti Plana.

5.2. Održavati odgovarajući nivo pozornosti, reagovanjem Republičke komisije za zaštitu stanovništva od zaraznih bolesti i Ministarstva zdravlja.

5.3. Osigurati saradnju sa sredstvima javnog informisanja.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Uspostaviti plan komunikacije u skladu sa fazama komunikacione strategije pre i u toku pandemije.

Osigurati da je komunikaciona infrastruktura adekvatna za potrebe pandemije:

Uspostaviti Web sajt sa bitnim informacijama.

Uspostaviti komunikacionu mrežu među donosiocima odluka.

Upoznati sredstva javnog informisanja sa Planom.

Kontinuirana saradnja sa Regionalnom Kancelarijom Svetske zdravstvene organizacije, za Srbiju i Crnu Goru u Beogradu.

Povratne informacije za teritoriju Republike (naročito značajne za odgovor na glasine koje mogu imati veliki uticaj na stvaranje panike u javnosti).

Faza II

Opšti cilj je smanjenje rizika prenosa infekcije na čoveka i brzo otkrivanje i prijavljivanje prenos ukoliko do njega dođe.

1 - Planiranje i koordinacija

Specifični ciljevi su:

1.1. Osigurati brz odgovor koji se odnosi na mogući humani slučaj novog pandemijskog soja virusa gripa, uvođenjem nultog nadzora u ograničenoj zajednici u slučaju sumnje na oboljenje.

1.2. U cilju smanjenja rizika za infekciju kod ljudi, koordinirati primenu mera u neposrednoj saradnji sa veterinarskom službom.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Aktivirati zajedničke akcije sa veterinarskom službom i drugim relevantnim organizacijama.

Osigurati mogućnost brze mobilizacije i premeštanja stručnjaka iz različitih sektora u cilju timskog rada.

Osigurati mogućnost brzog premeštanja rezervi na ugroženo područje.

2 - Praćenje situacije i procena

Specifični ciljevi su:

2.1. Pratiti prenošenje virusa između životinjskih vrsta u početnoj fazi i obavestiti Svetsku zdravstvenu organizaciju i referentne laboratorije.

2.2. Sprovesti tekuću procenu rizika od prenošenja virusa sa pandemičnim potencijalom na ljude.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Sprovesti nadzor nad životinjama i ljudima, baziran na preporukama Svetske zdravstvene organizacije, Međunarodne organizacije za epizootije i Međunarodnog zdravstvenog pravilnika.

Hitno poslati uzorke inficiranih životinja na identifikaciju virusa u referentne laboratorije Svetske zdravstvene organizacije i Međunarodne organizacije za epizootije.

Hitno poslati uzorke sumnjivih slučajeva kod ljudi u laboratoriju za grip Instituta za imunologiju i virusologiju «Torlak» ili laboratoriju Instituta za zaštitu zdravlja Novi Sad, Sektor za virusologiju.

U cilju procene širenja bolesti na zaraženom području sprovesti epidemiološka i laboratorijska terenska istraživanja.

Osigurati ekspertizu i kapacitet za virusološki nadzor u laboratoriji za grip Instituta za imunologiju i virusologiju "Torlak" poštujući standardne procedure Svetske zdravstvene organizacije i Međunarodne organizacije za epizootije.

Sprovesti nadzor brzim virusološkim testovima kod izloženih poljoprivrednika, uključujući i njihove porodice i veterinare.

3 - Prevencija i suzbijanje

Specifični ciljevi su:

- 3.1. Smanjiti rizik infekcije kod ljudi koji su bili u kontaktu sa obolelim životinjama.
- 3.2. Revidirati procene potreba za antivirusnim lekovima.
- 3.3. Smanjiti rizik od koinfekcije kod ljudi (da bi se smanjila mogućnost za virusnu rekombinaciju).

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko je na teritoriji Republike registrovano oboljenje među životinjama:

Obezbediti mogućnost nultog prijavljivanja, na ograničenom području žarišta u cilju pojačane pripravnosti.

Obezbediti aktivnosti u odnosu na moguću epidemiju (edukacija, održavanje lične i opšte higijene, pravilno korišćenje lične zaštitne opreme, adekvatna primena antivirusne profilakse).

Preporuka mera za smanjenje kontakta ljudi sa potencijalno inficiranim životinjama (pisana uputstva, saveti za putnike u međunarodnom saobraćaju).

Intenzivirati saradnju sa veterinarskim službama.

Ažurirati informacije o dostupnosti antivirusnih lekova.

Snabdevanje sezonskom vakcinom ili monovalentnom vakcinom, ukoliko je dostupna.

Ukoliko na teritoriji Republike nije registrovano oboljenje među životinjama:

Uspostaviti ili unaprediti mehanizme za razmenu epidemioloških i virusoloških podataka i doneti vodič za kontrolu infekcije.

4 - Aktivnost zdravstvenog sistema

Specifični ciljevi su:

4.1. Smanjiti rizik akcidentalnog širenja virusa tokom uzorkovanja, transporta a u laboratoriji poštovanjem procedura i uslova biološke bezbednosti.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Upozoriti odgovorne u mreži koordinacije zdravstvenim sistemom da provere plan pripravnosti za pandemiju gripa i osposobljenost zdravstvenog sistema, da primi eventualno zaražene pacijente novim podtipom virusa gripa, koji zahtevaju izolaciju i specijalnu kliničku negu.

Proceniti kapacitete zdravstvenog sistema da otkrije i suzbije širenje virusa kod zdravstvenih radnika, kao i širenje u okolinu.

Upozoriti zdravstvene radnike da imaju u vidu infekciju novim podtipom virusa gripa kod obolelih kod kojih se može utvrditi epidemiološki rizik i da hitno izveste republičke koordinate, prema uputstvu.

5 - Komunikacije

Specifični ciljevi su:

5.1. Osigurati da su odgovarajuće informacije brzo prosledene među zdravstvenim koordinatorima, drugim partnerima i u javnosti.

5.2. Osigurati postojanje mehanizma za koordinaciju komunikacije sa veterinarskim sektorom.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ministarstvo zdravlja ažurira spiskove odgovornih lica za komunikaciju i upoznaje javnost sa trenutnim informacijama o širenju virusa i riziku po zdravlje ljudi.

CILJEVI I AKTIVNOSTI U PERIODU PRIPRAVNOSTI ZA PANDEMIJU

Faza III

Opšti cilj je da se osigura brzi opis karakteristika novog soja virusa gripa, definiciju slučaja, rano otkrivanje, prijavu i suzbijanje širenja infekcije.

1 - Planiranje i koordinacija

Specifični ciljevi su:

1.1. Povećati pripravnost i napraviti plan formiranja zdravstvenih koordinacionih i kriznih štabova za teritoriju Republike.

1.2. Na vreme koordinisati intervencije, kako bi se smanjio rizik od širenja epidemije.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Aktivirati Plan.

Instituti i zavodi za zaštitu zdravlja iniciraće ponovno usklađivanje Plana, ažuriranje i kontrolu koordinacije na svim nivoima.

2 - Praćenje situacije i procena

Specifični ciljevi su:

2.1. Poboljšati postojeće mehanizme nadzora za prepoznavanje oboljenja i sprovođenje mera povodom moguće pretnje po zdravlje stanovništva.

2.2. Brzo otkrivanje bolesti u cilju sprečavanja daljeg širenja.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Uvođenje nultog izveštavanja na teritoriji ugroženog okruga.

Brzo potvrditi infekciju i izvestiti nadležne, koristeći definisane načine komunikacije.

Osigurati brzu virusološku obradu materijala uzorkovanog kod prvog slučaja u saradnji sa referentnim centrom Svetske zdravstvene organizacije.

Pridržavati se uslova biološke bezbednosti u laboratorijskom radu i transportu uzoraka.

Epidemiološki razjasniti slučaj (izvor infekcije, put i način prenosa, kontakti, inkubacioni period, period zaraznosti) primenom vodiča.

Utvrđiti definiciju slučaja i po potrebi modifikovati postojeću definiciju baziranu na vodiču Svetske zdravstvene organizacije.

Opisati kliničke karakteristike infekcije kod ljudi i obavestiti Svetsku zdravstvenu organizaciju.

Pojačati nadzor nad ljudima i životinjama, uključujući i otkrivanje prvih kontakata, u skladu sa preporukama Međunarodnog zdravstvenog pravilnika.

Identifikovati početne geografske zone i grupe rizika kao ciljne grupe za preventivne mere.

Proceniti efikasnost lečenja i mera suzbijanja infekcije, i po potrebi ih revidirati.

Sprovesti studije seroprevalence u rizičnim grupama i proširiti ih na opštu populaciju u okruženju, da bi se procenila prevalencija i incidencija infekcije (simptomatska i asimptomatska).

Nastaviti prikupljanje uzoraka i slanje izolata virusa i drugih informacija potrebnih za razvoj ili prilagođavanje dijagnostičkih reagenasa i razvoj prototipa vakcine, kao i praćenje razvijanja antivirusne rezistencije.

3 - Prevencija i suzbijanje

Specifični ciljevi su:

- 3.1. Umanjiti rizik prenošenja infekcije među ljudima.
- 3.2. Sprovesti mere za smanjenje smrtnosti odgovarajućim lečenjem i negom.
- 3.3. Odrediti mogućnosti za korišćenje antivirusnih lekova u trenutnoj i kasnijim fazama.
- 3.4. Obezbediti tehnološke uslove za proizvodnju domaće monovalentne vakcine.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Primeniti odgovarajuće mere kako je definisano Planom, uz konsultaciju sa relevantnim partnerima i strogom kontrolom primenjenih mera, uz stalnu saradnju sa veterinarskim službama.

Poslati pravovremeno izolat virusa u referentnu laboratoriju u Londonu, Svetske zdravstvene organizacije, u cilju određivanja antigenskih i genetskih karakteristika izolata.

Primeniti preekspozicionu hemioprofilaksu antivirusnim lekovima kod profesionalne izloženosti (osoba koje sprovode mere suzbijanja animalne infekcije, istražuju kontakte i leče prve izolovane suspektne slučajeve).

Za lica koja su bila u kontaktu sa obolelim životinjama sprovesti postekspozicionu hemioprolaksu antivirusnim lekovima.

Kod prvih slučajeva suspektih na oboljenje započeti lečenje antivirusnim lekovima unutar 48 sati od pojave prvih simptoma.

Kontinuirano promovisati vakcinacije sa sezonskom grip vakcinom, kod lica koja će najverovatnije biti izložena animalnom virusu u cilju smanjenja rizika od koinfekcije.

Ukoliko na teritoriji Republike nisu registrovani oboleli:

Ponovo proceniti dostupnost antivirusnih lekova.

Pregledati podatke o efikasnosti i sigurnosti antivirusnih lekova i ako je potrebno izmeniti strategiju, uputstva i prioritete.

Pregledati strategiju korišćenja vakcine sa partnerskim organizacijama.

Ako nije doneta strategija za masovno korišćenje monovalentne vakcine, sprovesti hitnu kampanjsku vakcinaciju sezonskom vakcinom.

Proceniti potrebne dodatne količine vakcina i medicinskog materijala (npr. igle i špricevi).

Obezbediti podršku Vlade i međunarodnu podršku za proizvodnju nove vakcine na Institutu za imunologiju i virusologiju "Torlak".

4 - Aktivnost zdravstvenog sistema

Specifični ciljevi su:

4.1. Sprečiti bolničke i laboratorijske infekcije.

4.2. Povećati stepen pripravnosti među zdravstvenim radnicima, imajući u vidu mogućnost masovnog obolevanja.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Hitno prijavljivanje novih slučajeva i sprovođenje mera izolacije.

Aktivirati zdravstvene koordinacione komitete i krizne štabove uz poboljšanje prethodno uspostavljene koordinacije između zdravstvenog sektora i drugih državnih institucija i organizacija.

Osigurati način za adekvatno snabdevanje lekovima kao i puteve raspodele.

Instituti i zavodi za zaštitu zdravlja iniciraće ažuriranje Plana za sve nivoe sa osvrtom na potrebu povećanja hospitalnih kapaciteta.

Edukovati zdravstvene radnike za brzu detekciju i otkrivanje grupe slučajeva.

Osigurati primenu procedura za suzbijanje infekcije i prevenciju prenošenja u bolničkim uslovima.

Osigurati pridržavanje standardnih procedura za biološku bezbednost u laboratorijama i bezbedno rukovanje uzorcima, kao i njihov transport.

Ukoliko na teritoriji Republike nisu registrovani oboleli:

Inovirati definiciju slučaja, ažurirati protokole i pomoći u pronalaženju slučajeva, lečenju i suzbijanju, kao i nadzoru nad infekcijom.

Proveriti procedure za lečenje pacijenata kao i kontrolu infekcije prema postojećem uputstvu Svetske zdravstvene organizacije.

5 – Komunikacije

Specifični ciljevi su:

5.1. Komunicirati jasno i otvoreno sa javnošću imajući u vidu moguću progresiju epidemije i izbijanje panike u društvenoj zajednici.

5.2. Osigurati brzu i odgovarajuću informaciju među zdravstvenim autoritetima, među relevantnim državnim sektorima, zdravstvenim radnicima i drugim partnerima.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Aktivirati plan komunikacije.

Ministarstvo zdravlja hitno će obavestiti Svetsku zdravstvenu organizaciju i vlade susednih zemalja o epidemiološkoj situaciji u Srbiji i potencijalnoj potrebi za dodatnim resursima, intervencijama i vanrednim ovlašćenjima.

Institut za zaštitu zdravlja Srbije obezbediće redovno inoviranje podataka za Svetsku zdravstvenu organizaciju i druge međunarodne i domaće partnere o o epidemiološkoj situaciji u Republici.

Ukoliko na teritoriji Republike nisu registrovani oboleli:

Identifikovati ciljne grupe za prenošenje bitnih poruka, pripremiti i distribuirati odgovarajući propagandni materijal.

Pregledati i inovirati informativni materijal za štampu, medije, javno mnjenje, zdravstvene radnike i političare.

Faza IV

Opšti cilj je suzbijanje pojave novog virusa u okviru ograničenog žarišta ili usporavanje širenja, kako bi se dobilo vreme za primenu pripremljenih mera, uključujući i vakcinaciju.

1 - Planiranje i koordinacija

Specifični ciljevi su:

1.1. Jačanje postojećih sistema za definisanje karakteristika epidemije, procenu rizika od prelaska u pandemiju.

1.2. Koordinirati i primeniti procedure kako bi se odložilo ili suzbilo širenje infekcije među ljudima u okviru ograničenog žarišta.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Osigurati najveći nivo političke podrške za tekuće i potencijalne intervencije.

Aktivirati procedure za sticanje dodatnih resursa.

Aktivirati saradnju i kontrolu na teritoriji Republike.

Razmestiti operativne timove.

Osigurati saradnju sa susednim zemljama, razmenom informacija i koordinaciju za hitne akcije.

Identifikovati potrebe za međunarodnom pomoći.

Ukoliko na teritoriji Republike nisu registrovani oboleli:

Aktivirati Plan.

Identifikovati moguće potrebe za međunarodnu pomoć.

2 - Praćenje situacije i procena

Specifični ciljevi su:

2.1. Proceniti mogućnost prenošenja virusa sa čoveka na čoveka.

2.2. Istražiti prve i druge kontakte (uključujući i identifikaciju faktora rizika i drugih dodatnih podataka o širenju, na zahtev Svetske zdravstvene organizacije).

2.3. Proceniti pretnju po ljudsko zdravlje i uticaj svih mera suzbijanja i identifikovati sredstva potrebna za pojačavanje suzbijanja širenja obolevanja.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Hitno prijaviti obolevanje i grupisanje slučajeva.

Prema vodiču sprovesti sve mere zaštite.

Opisati i proceniti epidemiološke, virusološke i kliničke osobine infekcije i identifikovati moguće izvore.

Proširiti aktivnosti koji su već uvedene tokom faze I, prilagoditi definiciju slučaja ako je potrebno.

Proceniti održivost interhumanog prenosa.

Sprovesti kliničko istraživanje u cilju uspostavljanja optimalnog protokola lečenja.

Prognozirati mogući uticaj širenja infekcije u populaciji.

Proceniti uticaj mera suzbijanja na tok epidemije, u slučaju neuspeha, poslati izveštaj hitno Svetskoj zdravstvenoj organizaciji, sa preporukom njihovog inoviranja.

Poboljšati kapacitete za nadzor.

Ukoliko na teritoriji Republike nisu registrovani oboleli:

Poboljšati nadzor posebno ako se održavaju jake turističke i trgovačke veze sa ugroženim zemljama u skladu sa Međunarodnim zdravstvenim pravilnikom i aktuelnim preporukama Svetske zdravstvene organizacije.

3 - Prevencija i suzbijanje

Specifični ciljevi su:

- 3.1. Suzbijanje i usporavanje prenošenja virusa sa čoveka na čoveka.
- 3.2. Smanjiti oboljevanje i mortalitet povezan sa humanom infekcijom.
- 3.3. Proceniti moguću širu primenu antivirusnih lekova u kasnijoj fazi.
- 3.4. Povećati spremnost za proizvodnju domaće vakcine i distribuciju.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Primeniti odgovarajuće mere određene Planom i uzeti u obzir svaku novu preporuku Svetske zdravstvene organizacije.

Proceniti efikasnost ovih mera kroz saradnju sa Svetskom zdravstvenom organizacijom.

Koristiti antivirusne lekove za rani tretman slučaja kao i profilaksu za bliske kontakte sa slučajem baziranom na proceni rizika i teškog oblika bolesti kod ljudi.

Proceniti efikasnost profilakse pri pokušaju suzbijanja epidemije.

Dati vakcine prema usvojenoj strategiji prioriteta.

Ukoliko na teritoriji Republike nisu registrovani oboleli:

Prema važećim preporukama Svetske zdravstvene organizacije uvesti mere pojačanog zdravstvenog nadzora od strane granične sanitarne inspekcije nad putnicima u međunarodnom saobraćaju.

Proceniti potrebe za razmeštanje rezervi lekova na celoj teritoriji Republike.

4 - Aktivnost zdravstvenog sistema

Specifični ciljevi su:

- 4.1. Sprečiti bolničke i laboratorijske infekcije.
- 4.2. Omogućiti dostupnost kapaciteta i optimalno korišćenje u zaraženim područjima.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Inovirati i pojačati preporuke ka zdravstvenim ustanovama da razmotre grip kao dijagnozu kod obolelih pacijenata i izveste o nalazu nadležne institute i zavode za zaštitu zdravlja.

Inoviranje definicije slučaja, protokola, primene lekova, suzbijanje infekcije i nadzora prema vodiču.

Identifikovati alternativne strategije za izolaciju slučaja i lečenje.

Povećati kapacitete i sprovesti Plan u slučaju nedostatka osoblja u zdravstvenim centrima i drugim sektorima uključivanjem prethodno obučениh dobrovoljaca.

Povećati zalihe lične zaštitne opreme.

Ukoliko na teritoriji Republike nisu registrovani oboleli:

Aktivirati planirane aktivnosti za ovu fazu.

5 - Komunikacije

Specifični ciljevi su:

5.1. Obezbediti dobru razmenu odgovarajućih informacija među zdravstvenim autoritetima, drugim nadležnim državnim organima i partnerima.

5.2. Pripremiti javnost za moguću brzu progresiju epidemije.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Pojačati i intenzivirati ključne poruke za prevenciju širenja virusa sa čoveka na čoveka.

Obaveštavati javnost o neophodnosti sprovođenja protivepidemijskih mera i o sledećim koracima.

Podela brošura o ličnim i opštim merama zaštite.

Obezbediti instrukcije za samozaštitu i lečenje lakih slučajeva, da bi se smanjio pritisak na zdravstvene službe.

Ukoliko na teritoriji Republike nisu registrovani oboleli:

Kontinuirano informisati o domaćoj i međunarodnoj epidemiološkoj situaciji i poznatim karakteristikama bolesti.

Ažurirati plan komunikacija.

Pojačati mere prevencije u zajednici, zdravstvenim ustanovama i ustanovama za kolektivni smeštaj.

Faza V

Opšti cilj je maksimalno povećanje napora za suzbijanje, usporavanje, širenja i mogućeg sprečavanja nastanka pandemije, u cilju dobijanja vremena za primenu mera protiv pandemije.

1 - Planiranje i koordinacija

Specifični ciljevi su:

1.1. Koordinirati i osigurati maksimalno povećanje napora za suzbijanje, odlaganje širenja i mogućeg sprečavanja pandemije.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Proglasiti zaraženo područje.

Pomoći u tekućoj evaluaciji preduzetih mera na terenu.

Povećati kapacitet osoblja na svim nivoima zdravstvene delatnosti i javnih službi.

Prilagoditi i maksimalno pojačati napore i resurse u cilju smanjivanja broja obolelih i suzbijanja ili usporavanja širenja infekcije.

2 - Praćenje situacije i procena

Specifični ciljevi su:

2.1. Odrediti rizik pandemije i smanjiti opasnost za širenje na druge zemlje - regione, a ukoliko se to desi identifikovati slučajeve i obavestiti odmah Svetsku zdravstvenu organizaciju.

2.2. Sprovođenje mera za prevenciju i suzbijanje.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Proširiti i prilagoditi aktivnosti iz faze II do maksimuma.

Obavestiti Svetsku zdravstvenu organizaciju o povećanju teritorije zahvaćene epidemijom.

Uvesti kontrolu nad korišćenjem resursa (stručni kadar, vakcine, oprema i sredstva za laboratorijsku dijagnostiku, sredstva za ličnu zaštitu, dezinfekciona sredstva, neophodni lekovi, specifična oprema i uređaji za lečenje teško obolelih pacijenata).

Sprovesti pojačan nadzor nad respiratornim oboljenjima (telefonom ili upitnikom), dnevnim prijavljivanjem.

Proceniti uticaj mera suzbijanja ako primenjene mere ne daju očekivane rezultate i poslati zahtev Svetskoj zdravstvenoj organizaciji za inoviranje preporuka.

Nadzor nad razvojem antivirusne rezistencije na antivirusne lekove.

Obezbediti funkcionisanje javnih komunalnih službi, posebno u žarištu i po potrebi izvršiti relokaciju resursa.

Ukoliko na teritoriji Republike nisu registrovani oboleli:

Potrebno je maksimalno povećati nadzor nad sprovođenjem preventivnih mera.

3 - Prevencija i suzbijanje

Specifični ciljevi su:

3.1. Učiniti maksimalne napore za preduzimanje svih neophodnih mera za suzbijanje i zaustavljanje početka pandemije.

3.2. Smanjiti obolevanje i mortalitet.

3.3. Proceniti mogućnost korišćenja antivirusnih lekova.

3.4. Pomoći pripremu i masovnu proizvodnju monovalentne vakcine.

3.5. Analizirati prva iskustva sa primenom vakcine.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Primena intervencija prema inoviranom Planu.

Primena antivirusnih lekova prema inoviranom uputstvu.

Procena efikasnosti primenjenih mera u suzbijanju epidemije.

Primeniti sezonsku i monovalentnu vakcinu.

Ukoliko na teritoriji Republike nisu registrovani oboleli:

Ako je potrebno, redefinisati zalihe antivirusnih lekova i distribuirati ih prema lokalnom nivou.

Uzimajući u obzir iskustva zemalja sa registrovanim slučajevima, redefinisati strategiju primene antivirusnih lekova.

Proizvodnja vakcina u punom kapacitetu.

Plan distribucije vakcina prilagoditi prioritetima.

4 - Aktivnost zdravstvenog sistema

Specifični ciljevi su:

4.1. Povećati aktivnosti zdravstvene službe, primeniti trijažu i lečenje prema prioritetima.

4.2. Sprečiti bolničko širenje virusa i održavati biološku bezbednost u laboratorijama.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Potpuna mobilizacija zdravstvenih službi, hitna i potpuna primena Plana u zaraženom području, uključujući koordinaciju sa drugim sektorima.

Započeti trijažu i druge hitne procedure za efikasno korišćenje zdravstvenih kapaciteta.

Puna implementacija plana hitne preraspodele zdravstvenih radnika.

Preporuka kućne izolacije, samolečenja lakih slučajeva i osiguravanje potreba ovim licima, angažovanjem centara za socijalno staranje, Crvenog krsta i drugih nevladinih organizacija.

Angažovanje dodatnih humanih i materijalnih resursa, alternativna zdravstvena preraspodela, bazirana na aktuelnoj prognozi potreba i Plana aktivnosti.

Primena procedura za ukop pokojnika, u skladu sa zakonom.

Primena antivirusnih lekova kod profesionalne izloženosti, ukoliko još nije dostupna monovalentna vakcina.

Ukoliko na teritoriji Republike nisu registrovani oboleli:

Hitno aktiviranje zdravstvenih koordinacionih komiteta na svim nivoima.
Čuvanje, distribucija i primena medikamenata na osnovu protokola.

5 - Komunikacije

Specifični ciljevi su:

5.1. Pripremiti javnost i druge partnere za verovatno brzo širenje epidemije, dodatne mere za suzbijanje infekcije i urušavanje normalnog života.

5.2. Osigurati brzu podelu odgovarajuće informacije među zdravstvenim autoritetima, drugim odgovarajućim državnim sektorima i drugim partnerima.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Redefinicija važnih poruka.

Informisanje javnosti o intervencijama koje se moraju primeniti tokom pandemije (ograničenje kretanja, zabrana javnih okupljanja, prestanak rada škola i predškolskih ustanova, itd) i korišćenje zdravstvenih usluga po prioritetima.

PERIOD PANDEMIJE

Faza VI

Opšti cilj je smanjivanje pogubnog uticaja pandemije na zdravlje celokupnog stanovništva, socijalne i ekonomske funkcije društvene zajednice.

1 - Planiranje i koordinacija

Specifični ciljevi su:

1.1. Sprovesti koordinaciju multisektorskih resursa da bi se smanjilo obolevanje i mortalitet, sačuvala efikasnost zdravstvenog sistema, smanjilo socijalno urušavanje, umanjio uticaj pandemije na ekonomiju društvene zajednice.

1.2. Osigurati racionalnu raspodelu svih resursa, uključujući snabdevanje lekovima i vakcinama.

1.3. Dnevno evaluirati efekte specifičnih odgovora i intervencija.

1.4. Uspostaviti i održavati poverenje kroz sve agencije i organizacije sa javnim mnjenjem, kroz dogovorene i jasne akcije.

1.5. Sticati saznanja kroz tekuće akcije, poboljšavati strateške odgovore i informisati o budućim akcijama.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko na teritoriji Republike nisu registrovani oboleli:

Ažurira se sastav zdravstvenih kriznih komiteta i mreže koordinacije za pripremu eventualnog uvođenja vanrednog stanja.

Finalizira se usaglašavanje zvaničnih vodiča i preporuka.

Sprovođe se preporuke za teritoriju Republike u svim sektorima i evaluiraju primenjene intervencije.

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Aktiviraju se zdravstveni krizni komiteti i štabovi prema mreži koordinacije.

Primena svih relevantnih elemenata iz Plana aktivnosti za pandemiju gripa, uključujući koordinaciju u primeni specifičnih intervencija (uvođenje vanrednog stanja, ograničenje kretanja, zabrana javnih okupljanja, prestanak rada škola i predškolskih ustanova, itd), planska raspodela vitalnih resursa i korišćenje zdravstvenih usluga po strogim prioritetima.

Svakodnevna procena i saopštavanje tekućih i kumulativnih uticaja pandemije.

Smirivanje (kraj pandemije ili pad obolevanja između novih talasa)

Određivanje potreba za dodatne resurse i jačanje zajednice između narednih pandemijskih talasa.

Objavljivanje prestanka vanrednog stanja.

Podrška uspostavljanju osnovnih funkcija zajednice, rotacija odmora i radnih aktivnosti za osoblje.

Kritičko razmatranje plana baziranog na iskustvu.

Oceniti psihološke uticaje.

Razmenjivati saznanja svih učesnika, rukovodilaca, učesnika, uključujući i javnost u pogledu borbe sa bolešću.

Razmotriti ponudu pomoći zemljama kod kojih su aktivnosti borbe sa bolešću u toku.

2 - Praćenje situacije i procena

Specifični ciljevi su:

2.1. Praćenje epidemioloških, virusoloških i kliničkih karakteristika oboljenja, njihov tok i uticaj pandemije na republičkom nivou, u cilju prognoziranja trendova i optimalnog korišćenja ograničenih resursa.

2.2. Procena efikasnosti korišćenih intervencija u toku definisanog vremena u cilju propisivanja budućih akcija.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko na teritoriji Republike nisu registrovani oboleli:

Nastavljaju se pojačane mere nadzora.

Prati se globalna situacija (vakcinacija, dostupnost antivirusnih lekova, preporuke dobre prakse).

Procenjuje se uticaj programa vakcinacije i primene antivirusnih lekova u drugim zemljama (sigurnost, efikasnost, antivirusna rezistencija).

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Prati se geografsko širenje gripa iz žarišta, tj. od prvih slučajeva.

Koristi se pojačan nadzor nultog prijavljivanja da bi se otkrio inicijalni slučaj, kontakti i put teritorijalnog širenja.

Prate se moguće izmene u epidemiološkim, virusološkim i kliničkim karakteristikama oboljenja.

Prati se i procenjuje uticaj na republičkom nivou (obolevanje, mortalitet, radni apsentizam, definisana lokalna i regionalna žarišta, obolevanje rizičnih grupa, dostupnost medicinskih radnika, popunjenost posteljnog fonda, povećanje zahteva za hospitalizaciju, korišćenje alternativnih zdravstvenih ustanova, kapaciteti mrtvačnica).

Procena potreba hitnih mera, kao npr. hitnih ukopa, korišćenje zakonskih procedura, održavanje osnovnih javnih usluga.

Procenjuje se da li je obezbeđenost resursima odgovarajuća, prognoza trendova, tok pandemije i ekonomske posledice.

Stalna procena efikasnosti primenjenih mera (vakcinacije, lečenja, neželjenih dejstava antivirusnih lekova, kao i rezistencije na njih).

Kako se bolest ubrzano širi nadzor se usklađuje, redukuje se virusološki nadzor, ne vodi se prijavljivanje pojedinačnih slučajeva, prikupljaju se zbirne prijave po definisanim uzrasnim kategorijama obolelih i umrlih.

Smirivanje (kraj pandemije ili pad obolevanja između novih talasa)

Evaluacija potreba za dodatne resurse i jačanje između narednih pandemijskih talasa.

Izdvajanje najefikasnijeg tipa nadzora i mera suzbijanja za period između pandemijskih talasa.

Prikaz stečenih saznanja.

Ponovno uspostavljanje pojačanog nadzora za rano otkrivanje novog talasa.

Razmena iskustava sa Svetskom zdravstvenom organizacijom.

3 - Prevencija i suzbijanje

Specifični ciljevi su:

3.1. Suzbijanje i odlaganje širenja epidemije koristeći intervencije Ministarstva zdravlja.

3.2. Smanjivanje obolevanja i mortaliteta kroz racionalno korišćenje dostupnih vakcina, lekova i antivirusnih lekova.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Za sprovođenje navedenih ciljeva neophodno je obavljanje svih aktivnosti, u zavisnosti od raširenosti oboljenja obezbediti snabdevanje monovalentnom vakcinom, uz poštovanje hladnog lanca vršiti distribuciju i davanje prema unapred utvrđenim listama prioriteta.

Ukoliko na teritoriji Republike nisu registrovani oboleli:

Primeniti odgovarajuće mere kako je predviđeno Planom.

Razmotriti i inovirati preporuke za korišćenje antivirusnih lekova, baziranih na iskustvima zemalja sa prisutnim epidemijama gripa, kliničkim studijama, evidenciji rezistencije, primenama preporuka Svetske zdravstvene organizacije, dostupnost resursa.

Proveriti planove distribucije lične zaštitne opreme, dezinfekcionih sredstava, lekova, vakcina i antivirusnih lekova.

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Primenjivanje odgovarajućih preporuka predviđenih planom uključujući i nove preporuke Svetske zdravstvene organizacije.

Ako je moguće evaluirati efikasnost mera.

Ponovno evaluirati korišćenje antivirusnih lekova na osnovu kliničkih studija, evidentirane rezistencije, promena preporuka Svetske zdravstvene organizacije.

Smirivanje (kraj pandemije ili pad obolevanja između novih talasa)

Kritički razmotriti efikasnost lečenja i pratećih mera, inovirati vodiče, protokole i statističke programe.

Evaluacija korišćenja antivirusnih lekova.

Procena obuhvata vakcinacijom, efikasnost i praćenje neželjenih reakcija.

4 - Aktivnost zdravstvenog sistema

Specifični ciljevi su:

- 4.1. Optimalno lečenje pacijenata sa ograničenim resursima.
- 4.2. Smanjivanje opšteg uticaja pandemije na zdravlje stanovništva (obolevanje i mortalitet).
- 4.3. Organizacija rada i koordinacija zdravstvenim sistemom u cilju održavanja maksimalne odgovornosti.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko na teritoriji Republike nisu registrovani oboleli:

Puna funkcionalnost zdravstvenog sistema će se održavati principom hitnosti i lancem odgovornosti.

Poštovanje definicije slučaja, vođenje protokola i održavanje statističkih programa, vođenje kontrole za odgovarajuće korišćenje antibiotika, za lečenje bakterijskih infekcija, suzbijanje bolničkih infekcija, nadzor inoviran prema poslednjem vodiču Svetske zdravstvene organizacije.

Održavanje pripravnosti zdravstvenih radnika za otkrivanje početka bolesti ili grupnog obolevanja.

Insistirati na hitnom prijavljivanju i što bržem prepoznavanju početka pandemijske aktivnosti.

Insistirati na korišćenju zaštitne opreme u radu zdravstvenih radnika i sprečavanju i suzbijanju bolničkih infekcija.

Pratiti zalihe, pratiti stanje svih kapaciteta predviđenih Planom i obnavljati prema potrebama.

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Primeniti u potpunosti aktivnosti za zdravstveni sistem u svim fazama Plana, na celoj teritoriji Republike, gde je žarište, pratiti zdravstveno stanje, uskladiti trijažu gde je potrebna, dodatno zaposliti dobrovoljce, osigurati pomoć osoblja, sprovesti medicinsku i nemedicinsku pomoć za obolele, i alternativnim nezdravstvenim ustanovama ako je potrebno, sprovesti socijalno-psihološku pomoć za zdravstvene radnike, žrtve i zajednicu angažovanjem centara za socijalnu zaštitu i Crvenog krsta.

Prikupljati podatke i razmeniti ih sa zemljama bez obolelih i Svetskom zdravstvenom organizacijom.

Sprovesti kampanjsku vakcinaciju poštujući listu prioriteta.

Objaviti podatke o efikasnosti svih sprovedenih mera i razmeniti iskustva sa drugim zemljama i Svetskom zdravstvenom organizacijom.

Smirivanje (kraj pandemije ili pad obolevanja između novih talasa)

Osigurati odmor za radnike koji su izneli teret pandemije.

Obnoviti rezerve lekova, potrošnih sredstava i osnovne opreme.

Ponovo razmotriti Plan za predstojeći talas gripa.

Uključiti sve odgovarajuće javne službe.

Uskladiti definiciju slučaja, protokole i statističke programe.

Kontinuirano sprovesti imunizaciju, prema planu, prioritetima i dostupnosti dopunskih količina vakcine.

5 - Komunikacije

Specifični ciljevi su:

5.1. Osigurati dostupnost redovno ažuriranih podataka o poslasticama pandemije za davanje tačne i konzistentne informacije u vezi sa pandemijom prema Planu za ovu fazu.

5.2. Održavati otvorene i pristupačne kontakte za savete i podršku javnosti po specifičnim pitanjima (ograničavanje putovanja, socijalna okupljanja, itd).

5.3. Obezbediti podršku javnosti za sprovođenje protivepidemijskih mera.

5.4. Osigurati brzu razmenu informacija koje se odnose na progres u pandemiji, među zdravstvenim autoritetima, drugim nadležnim državnim organima i partnerima.

Aktivnosti za sprovođenje ciljeva:

Ukoliko na teritoriji Republike nisu registrovani oboleli:

Održavati stalne kontakte sa sredstvima javnog informisanja, javnošću, informišući ih o kretanju pandemije u drugim zemljama.

Informisati javnost o intervencijama koje će se možda primeniti u toku pandemije, objasniti prioritete u korišćenju zdravstvenih usluga, restrikcije putovanja, nedostatak osnovnog komfora, itd.

Ukoliko su na teritoriji Republike registrovani oboleli:

Pripremiti javnost za prihvatanje informacija o toku pandemije u zemlji i svetu.

Sprovoditi sve aktivnosti predviđene u svim fazama Plana.

Prepoznati javnu paniku, tugu i distres povezanih sa pandemijom.

Komunikacione aktivnosti treba da pruže odgovarajuće odgovore i informaciju o budućim planovima vezanim za pandemiju.

Smirivanje (kraj pandemije ili pad obolevanja između novih talasa)

Evaluirati komunikacione odgovore tokom prethodnih faza, izvući pouke.

Upozoriti javnost o mogućnosti ponovne pojave epidemijских talasa i ponovnog pokretanja svih neophodnih mera.

Prilog 1

Mreža koordinacije, aktivnosti i regulative u primeni Plana za pandemiju novog podtipa virusa gripa

koordinacija	aktivnosti	regulativa
Vlada, nadležna resorna ministarstva	Na predlog Ministarstva zdravlja sprovode se akcije nadležnih ministarstava za aktiviranje dodatnih resursa i proizvodnje, upućuje zahteve za međunarodnu pomoć, predlaže mere revitalizacije zajednice nakon pandemije.	Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti
Ministarstvo zdravlja, Republička komisija za zaštitu stanovništva od zaraznih bolesti, Republička komisija za bolničke infekcije, Pokrajinski sekretarijat za zdravstvo i socijalnu politiku - Komisija za zarazne bolesti, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvo nauke i zaštite životne sredine, Ministarstvo prosvete i sporta, Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, Ministarstvo trgovine, turizma i usluga, Institut za zaštitu zdravlja Srbije, Republički instituti za veterinarstvo, Institut za imunologiju i virusologiju «Torlak», Agencija za lekove i medicinska sredstva Srbije, MUP, Crveni krst Srbije, Srpsko lekarsko društvo, SZO i OIE	Ministarstvo zdravlja u saradnji sa Institutom za zaštitu zdravlja prati epidemiološku situaciju kod nas i u svetu, procenjuje i informiše koordinatore aktivnosti. U skladu sa nadležnostima svi navedeni koordinatori aktivnosti prate situaciju, donose predloge za izmenu i dopunu Plana, vodiče dobre prakse, organizuju edukaciju rukovodnih struktura i edukatora, uvode tipove nadzora nad oboljenjem, evaluiraju primenjene mere, prikupljaju sve relevantne podatke iz regiona/okruza, preko inspekcijjskih službi kontrolišu implementaciju Plana, posebno dostupnost, distribuciju i potrošnju sredstava lične zaštite, lekova, vakcina, preko granične inspekcije sprovode nadzor nad robom i putnicima, procenjuju rizik i predlažu Vladi mere, kontrolišu rad referentnih zdravstvenih ustanova, razmenjuju informacije sa SZO i OIE	Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti
Ministarstvo zdravlja, Institut za zaštitu zdravlja Srbije, Institut za zaštitu zdravlja Novi Sad, Institut za zaštitu zdravlja Niš, Institut za zaštitu zdravlja Kragujevac, Gradski zavod za zaštitu zdravlja Beograd, KBC, Komore zdravstvenih radnika.	Ministarstvo zdravlja saraduje sa Institutom za zaštitu zdravlja Srbije, kontroliše rad velikih zdravstvenih sistema, vrši zdravstveni i sanitarni inspekcijjski nadzor, predlaže donošenje operativnih planova za nivo okruza, procenjuje rizik i evaluira spremnost sistema, saraduje u rešavanju vitalnih komunalnih problema, uvodi dodatne mere na nivou okruza po epidemiološkim indikacijama	Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti
Instituti/zavodi za zaštitu zdravlja, Zdravstveni centri, Centri za zdravstvenu i socijalnu zaštitu lica sa posebnim potrebama, Opšte bolnice, Stacionari, 160 domova zdravlja, privatna lekarska, veterinarska i farmaceutska praksa, Crveni krst.	Instituti i zavodi za zaštitu zdravlja donose operativne planove za teritoriju svoje nadležnosti, predlaže donošenje i kontroliše primenu akcionih planova, organizuje nabavku, čuvanje, distribuciju i davanje vakcina u vakcinalnim punktovima, kontroliše primenu vodiča dobre prakse, posebno u bolničkim sredinama, organizuje prikupljanje i slanje podataka iz nadzora u lokalnoj zajednici, predlaže izmeštanje resursa u slučaju potreba, organizuje edukaciju dobrovoljaca, blisko saraduje sa komunalnim inspekcijjskim organima, saraduje sa zdravstvenim i sanitarnim inspektorima, daje informacije za svoj okrug Saraduje sa zdravstvenim ustanovama, javnim komunalnim preduzećima, formira ekipe za hitno reagovanje u slučaju poremećaja vodosnabdevanja, snabdevanja namirnicama, otklanjanja otpada, prikuplja podatke iz opština o dodatnim kapacitetima u radnoj snazi, posteljnom fondu, Svaka ustanova donosi akcione planove, dom zdravlja organizuje vakcinaciju preko fiksnih i mobilnih punktova, saradnja sa veterinarskom inspekcijom u otkrivanju bolesnih životinja, pokreće privatne lekarske i farmaceutske ustanovama, u školama i vrtićima, ustanovama za smeštaj lica sa posebnim potrebama, javnim komunalnim preduzećima, formira ekipe za hitno reagovanje u slučaju komunalnih i socijalnih poremećaja, prikuplja podatke iz opština o dodatnim kapacitetima u radnoj snazi, broju penzionera, daka, studenata koji se mogu dodatno uključiti u zbrinjavanje obolelih i druge logistike, prikuplja podatke o alternativnom posteljnom fondu, licima na kućnoj nezi, formira ekipe za pomoć staračkim domaćinstvima, organizuje socijalnu podršku Organizuje edukovane grupe dobrovoljaca za logistiku u distribuciji planiranih resursa, kontrole javnog snabdevanja, smirivanje panike, pružanje pomoći starim i iznemoglim licima, prati regularnost ukopa umrlih lica	Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti Zakon o zdravstvenoj zaštiti

Prilog 2

Lista prioriteta za imunizaciju monovalentnom vakcinom, hemioprofilakse antivirusnim lekovima, sa procenom kapaciteta domaćeg proizvođača vakcina

Imajući u vidu opštu osetljivost populacije na novi virus gripa, idealna prevencija bi se odnosila na celokupno stanovništvo. Vakcinacijom 1. i 2. grupe prioriteta se omogućava lečenje obolelih i štite vitalne funkcije zajednice, a proširivanjem liste na 3. i 4. grupu prioriteta smanjuje se broj teških komplikacija gripa i mortalitet. Vakcinacija se obavlja sa 2 doze vakcina.

Hemioprofilaksa antivirusnim lekovima se vrši u kasnijim fazama Plana, kod potvrđene izloženosti novom virusu gripa, ako vakcinacija nije sprovedena. Za terapiju se sa sadašnjim resursima ne planira, jer je efikasna samo u prvih 48 sati od početka bolesti. Kod grupa antivirusa amantadin i rimantadin je potvrđena rezistencija, te se preporučuju zanamivir i oseltamivir (Tamiflu).

Grupa prioriteta	Ciljna populacija	Broj doza (po 2 svako)	Hemioprofilaksa i lečenje antivirusnim lekovima	Br. doza za 15.dnevni tretman
Grupa 1. Zdravstveni radnici izloženi riziku	Osoblje direktno uključeno u preglede i lečenje obolelih kod: Odeljenja za zarazne bolesti, domova zdravlja, bolnica, domova penzionera, terenskog rada VZZZ/ZZZZ , sanitarni, zdravstveni i veterinarski inspektori	110,000	Preekspoziciona profilaksa profesionalnog rizika	25,000 doza
Grupa 2. lica zaposlena na poslovima osnovnih funkcija zajednice	Proizvodnja i distribucija lekova, hrane, vode, električne energije, operativne službe policije, vatrogasaca, članovi Parlamenta i Vlade, javnog transporta, službe za sahranjivanje, osoblje jaslica, dečijih vrtića i škola, telekomunikacije, dispozicija otpada,	269,420	Postekspoziciona profilaksa eksponiranih animalnom virusu ptičjeg gripa	6000 doza
Grupa 3. lica u trajnom kolektivnom smeštaju	Domovi penzionera, domovi učenika i studenata, socijalno-zdravstvene ustanove za decu i omladinu na trajnom staranju	62,500		
Grupa 4. lica sa hroničnim oboljenjima	Teški poremećaji respiratornih funkcija, hronična kardiovaskularna oboljenja, hronična oboljenja bubrega, pacijenti na hemodijalizi, šećerna bolest, imunodeficijencija	250,000	Postekspoziciona profilaksa eksponiranih hroničnih bolesnika lečenje kod sumnje na bolest prvih slučajeva	6000 doza 6000 doza
Grupa 5. Lica starija od 65 godina		1,960,000		
Grupa 6. Školska deca uzrasta 6 -14 godina		345,000		
Ukupno za prioritete 1-4		691,920		
Ukupno za prioritete 1-5		2,651,920		
Ukupno za sve		3,005,920		43,000 doza

Procenjene količine potrebnih vakcina i antivirusnih lekova biće revidirane nakon izrade operativnih i akcionih planova.

Jedini domaći proizvođač vakcine protiv gripa Institut za imunologiju i virusologiju «Torlak» bi u sadašnjim uslovima proizvodnje, za 6 meseci mogao da pripremi 100,000 doza monovalentne vakcine. Ako bi se nabavila nova centrifuga proizveo bi 500,000 doza monovalentne vakcine. Ako bi «Torlak» imao strateškog partnera i izgradio novi pogon po standardima SZO, kapacitet bi mogao biti od 5,000,000 do 30,000,000 doza vakcine.

Prilog 3

Plan raspoloživih zdravstvenih radnika i posteljnog fonda

Zdravstvena usluga	Zdravstvena ustanova	Broj lekara	Broj tehničara srednji + viši	Broj higijeničara	Posteljni fond
Lečenje vanbolničkih pacijenata i vakcinacija	Domovi zdravlja	8860	15530	108	
Nadzor i suzbijanje bolesti i vakcinacija	Instituti i zavodi za zaštitu zdravlja	209	691		
Izolacija prvih slučajeva i teških slučajeva	Odeljenja za zarazne bolesti	138	472	30	986
Bolničko lečenje komplikacija gripa	Opšte bolnice interno odeljenje, pneumoftziologija, TBC, gerijatrija, reumatologija	5336	17406	253	7850
Bolničko lečenje komplikacija gripa kod dece	Dečija odeljenja, rehabilitacija dece	1983	3100	94	1182
Bolničko lečenje komplikacija gripa proširena lista	Dermatovenorologija, opšta rehabilitacija, gastroenterologija	389	920	26	3287
ukupno		16915	38119	511	13305

U slučaju potrebe za povećanjem broja zdravstvenih radnika, za poslove trijaže, lečenja lakših slučajeva i vakcinacije, angažovaće se dodatni kadar.

Ukoliko bi došlo do velikog broja obolelih za kratko vreme, alternativno bi se mogao povećati broj zdravstvenih radnika sa licima koja su otišla u penziju i nezaposlenim lekarima i apsolventima medicine (oko 2000) i učenicima završnih razreda srednje i više zdravstvene struke (oko 6500). Posteljni fond bi se mogao višestruko uvećati hotelskim kapacitetima (92,460 ležaja), ležajevima u studentskim domovima i internatima učenika (24,330 ležaja). Osnovne i srednje škole raspolazu sa 44,000 odeljenja što se može iskoristiti za ordinacije za trijažu i preglede lakših slučajeva.

Doedukacija dobrovoljaca bi se mogla obaviti preko mreže IZZZ/ZZZZ i domova zdravlja za kratko vreme.

Procenjeni kadrovski resursi i bolnički kapaciteti biće revidirani nakon izrade operativnih i akcionih planova.

Prilog 4

Plan potreba u lekovima i opremi u periodu pandemije

Na osnovu poslednje procene SZO, projektovanoj na stanovništvo Srbije, ako ne bude vakcine, očekuje se obolevanje između 250,000 i 500,000 lica starijih od 18 godina, a 238,000 do 357.000 dece i omladine do 17 godina starosti, što ukupno iznosi 488,000 do 857,000 obolelih u pandemiji. Od tog broja, procenjuje se da će vanbolničku zdravstvenu zaštitu koristiti 273.000 obolelih, u bolnici će se lečiti 5600 lica sa teškim komplikacijama, a procenjuje se da će umreti 8400 lica više nego u periodu pre pandemije.

Procenjuje se da bi za prvi talas, u trajanju od 2 do 6 meseci bila potrebna uobicajena godišnja količina lekova, potrebnih za simptomatsku terapiju i lečenje bakterijskih komplikacija gripa.

Lekovi potrebni u toku pandemije	Količine u pojedinačnim originalnim pakovanjima		
	U obliku sirupa	tablete/kapsule pakovanje	Injekcije kom
eritromicin	282,400	703,000	
cefalosporini 3. generacije	6,500	5,600	590,000
nesteroidni antireumatik	955,000	12,000,000	1,000,000
aminoglikozid			790,000
metronidazol		300,000	296,000
imipenem			19,000
meropenem			2,800
vankomicin			4,000
klindamicin			3,000
sciprofloksacin		5,000	5,000
kotrimoksazol		5,000	1,000
oseltamivir	1,000	5,000	
diuretici		2,970,000	293,000

Pored lekova procenjuju se potrebe u 60,000 boca infuzionog rastvora, 3,100,000 špriceva i igala za jednokratnu upotrebu, alkohola, sanitetskog materijala i dezinficijensa u uobicajenoj godišnjoj količini, što će biti preciznije dato akcionim planovima svake zdravstvene ustanove.

Za lečenje najtežih slučajeva u odeljenjima za izolaciju potrebno je 25 respiratora nove generacije, 40 monitora za praćenje vitalnih funkcija i 25 aspiratora.

Procenjene količine potrebnih vakcina i antivirusnih lekova biće revidirane nakon izrade operativnih i akcionih planova.

Prilog 5

Procena potreba u sredstvima i opremi lične zaštite zdravstvenih radnika u pandemiji gripa

Ako prihvatimo procenu da će prvih nekoliko talasa trajati više meseci (u proseku 5 meseci), za različite nivoe izloženosti zdravstvenih radnika, bez proširivanja kapaciteta u privremenim objektima, trebalo bi nabaviti sledeće:

Zdravstvena delatnost	Broj običnih višeslojnih maski za jednokratnu upotrebu	Broj specijalnih maski N 95	Broj zaštitnih naočara	Broj običnih rukavica za jednokratnu upotrebu	Broj hirurških rukavica za jednokratnu upotrebu
Domovi zdravlja, IZZZ/ZZZZ, inspeksijske službe	3,670,000			3,670,000	
Laboratorije, odeljenja za izolaciju		4390	1000		4390
Bolnička odeljenja za odrasle	3,650,250			3,650,250	
Dečija bolnička odeljenja	780,000			780,000	
Ukupno	8,100,250	4390	1000	8,100,250	4390

Procenjene količine potrebnih sredstava i opreme lične zaštite biće revidirane nakon izrade operativnih i akcionih planova.

Stručno-metodološko uputstvo o dinamici korišćenja i vrsti opreme za ličnu zaštitu daće Republička stručna komisija za bolničke infekcije, Ministarstva zdravlja.

Prilog 6

Plan aktivnosti i potreba Laboratorije za grip u Institutu za imunologiju i virusologiju «Torlak» i Sektora za virusologiju u Institutu za zaštitu zdravlja Novi Sad

Za rad na izolaciji i identifikaciji pandemijskog virusa neophodno je obezbediti uslove biološke bezbednosti nivoa 3 prema preporukama SZO.

Obe laboratorije planiraju uzorkovanje i virusološku obradu 200 uzoraka od lica sa sumnjom na oboljenje izazvanog novim sojem virusa gripa.

Koriste se sledeće analize:

- Brzi test za detekciju virusa influence u kulturi tkiva (CELL ELISA i test IF)
- Brzi test za detekciju
- Izolacija virusa na najnim i MDCK ćelijama kulture tkiva
- Antigenska karakterizacija virusa uz pomoć reakcije inhibicije hemaglutinacije (RIH)
- Ispitivanje humoralnog imunskog odgovora posle vakcinacije
- Određivanje potencije grip vaccine
- Određivanje rezistencije antivirusnih lekova za influencu

Urađeni su vodiči dobre prakse:

- za uzorkovanje materijala za virusološka ispitivanja
- za rukovanje i transport virusološkim materijalom
- standardne procedure za izvođenje dijagnostičkih testova

Za kvalitetno obavljanje ispitivanja novog soja gripa, po preporukama SZO, potrebno je sledeće:

- 3 laminarne komore BSL 3 i odgovarajuće pipete
- hiperimuni serum (40ml) i monoklonska antitela (40ml)
- osetljive kulture ćelija tkiva MDCK (20)
- hranljive podloge za kulturu ćelija (8l)
- embrionisana kokošja jaja (400 komada)
- prajmeri i reagensi za PCR
- 2 frižidera za -70°C